Štev. 46. V Ljubljani, 12. novembra 1909. IL. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

☞ Leto se bliža koncu! Pošljite nemudoma zaostalo naročnino, ker moramo poravnati v tiskarni svoje račune! — Ali ste že listu pridobili novega naročnika? Ako še ne, storite to takoj, najpozneje pa z novim letom! Pomagajmo si sami, ker nam drugi nečejo!

Manifestacija za slovanske visokošolske zahteve v Pragi.

Praga, 7. novembra 1909.

Kakor vsako leto, tako je tudi letos „Svaz českoslov. studentstva“ začel šolsko leto z manifestacijo za drugo češko univerzo. Predzadnjo nedeljo sta se vršila dva shoda obenem, na tehniki in univerzi.

Poleg ogromnega števila dijakov se je shodov udeležila tudi cela vrsta profesorjev. Na univerzi je imenom Slovencev govoril cand. iur. Hrašovec, na tehniki pa tehn. Mačkovšek, ki je v kratkih besedah očrtal slovenske visokošolske zahteve.

Izvajal je: Že pred sto leti smo imeli v Napoleonovi Iliriji svojo visoko šolo, akademijo. Danes pa, v Avstriji, kjer se baje vlada po principu enakopravnosti, nimamo niti slovenskih predavanj, ki so bila še l. 1354. na graški univerzi. „Drang nach Süden“ je ona sila, ki nas hoče uničiti, in zaraditega tak odpor v nemškem taboru proti slovenski univerzi, Razpoloženje „kulturnega“ nemškega naroda nam pa kažejo besede, ki jih je še v XX. stoletju zapisala „Leipz. Zeitung“: „Es war überhaupt ein Fehler, die Slovenen anzuerkennen“.

V nov štadij stopa vprašanje slov. vseučilišča z nameravanim provizorijem v Pragi. To je pot, po kateri moramo do zmage. In slov. dijaštvo ne odstopi od tega niti za las. Zaraditega pa naj bo današnji shod tudi odločen protest proti mahinacijam slov. klerikalcev proti nečednemu ravnanju dež. odbora kranjskega, ki odvzema štipendije onim, kateri se hočejo v Pragi habilitirati, pa tudi proti ostudni gonji klerikalne žurnalistike v Pragi. — Naš cilj je jasen, in pot po kateri hodimo, najboljša.

Ko sta bila shoda končana, so odkorakali vsi udeležniki v skupnem, impozantnem manifestacijskem izprevodu na staromestni trg, kjer je izpregovoril predsednik „Svaza“, nakar se je izprevod v največjem redu razšel.

Dne 7. januarja 1910. l. izide slavnostna številka našega lista v proslavo petdesetletnice izhajanja „Učiteljskega Tovariša“. — Vse tovarišice in tovariše, ki hočejo prispevati za to slavnostno številko, vljudno prosimo, naj nam pošljejo rokopise do začetka decembra t. l. Želimo si zlasti krajših člankov, notic, spominov itd. — Naši prijatelji in somišljeniki pa proslave ta jubilej najlepše na ta način, ako poskrbe, da se število naših plačujočih naročnikov podvoji! Vsi na delo!

Nekaj vrstic s Krasa.

Lakoničen naslov to, kajne? A vendar sem v zadregi, kak naslov naj dam pričujočim vrsticam.

O nas se malokdaj sliši kaj posebnega. Trikrat, štirikrat v letu poročilo o zborovanjih našega društva, pa je naš repertoar izčrpan. Ako bi ne zborovali deset let, toliko časa bi tudi v našem glasilu ne čitali tiskane vrste o nas. Čudni polutani smo, kaj hočete g. urednik! Vajeni smo le počasi dihati, životariti, to je naš začetek in konec življenja in delovanja v našem učit. društvu.

Nikakor ne smem trditi, da ne delujemo, da ne migamo, ali vse to se vrši z neko tako filistrsko počasnostjo, z nekim redom, kakor gibanje planetov v vesoljstvu. Če se vrši slučajno danes zborovanje, lahko izračunam z matematično natančnostjo, kdaj bo drugo, To je kakor v astronomiji. Namesto izračunavanja povratkov kometov, kroženja mesecev, je tu na vrsti ciklus zborovanj. Prenaglimo se ne, zato bi lahko kar konec leta ali pa v začetku začrtal v Vašem listu vse posebne dogodke kakor Falb s svojo pratiko. Okosteneli smo, odreveneli, še burja nas ne more zbuditi iz letargije. „Kaj je vzrok?“ utegne kdo vprašati. Na to ne dam točnega odgovora, ker se bojim, da Vas ne bodo, g. urednik, nadlegovali s kakimi popravki, ker v malenkostih smo mojstri, saj je to dokazalo že par takih popravkov in opravičb s Krasa v zadnjih dveh letih.

Da ne postanem dolgovezen kakor najjezičnejša branjevka z Lesnega trga v Trstu, začenjam s snovjo, ki jo hočem na kratko očrtati.

Dne 16. septembra 1909 smo zborovali v Nabrežini. Oho, si mislite, kajne? To poročilo je res točno. Čez $1^1/_2$ mesec šele pride, mora biti že za koš. O, le počasi, saj naglica ni dobra, dragi kolega!

Meni se ni dalo poročati o zborovanju, ker sem si mislil, se bo že kdo znašel, da nas nekoliko opiše, saj ste o zadnjem našem zborovanju dobili par poročil, tako, da ste se morali enemu opravičiti v listnici uredništva v 20. štev. z dne 14. maja t. l. Ker vidim, da niste ničesar dobili, opišem jaz nekoliko to zborovanje.

Udeležba je bila dovolj častna za naše razmere. Vedno in vedno pa pogrešam na zborovanjih nekatere obraze. Saj smo skoro vedno isti skupaj.

Dnevni red je bil običajen.

G. nadzornik Kante nam je referiral o zemljepisju domačega okraja ter zbujal zanimanje za marsikaj, kar se nam zdi pri površnem pogledu malenkostno niti omembe vredno.

Obljubil je prihodnjič nadaljevati ter nam podati še mnogo zanimivega iz tega navidez tako ubožnega okraja.

Bilo je nekaj debat, odposlali smo protest proti vladni nakani o nepremestitvi koprskega učiteljišča na Dunaj in v Gorico. Bili smo nekaj uric med seboj. Pri nas je bilo že zjutraj več dragih nam gostov iz Trsta, a popoldne jih je prišla kar cela karavana. Tako smo prebili en lep popoldne med seboj. Marsikaj smo si imeli povedati. Le en človek nas je pustil v miru. Našega blagajnika, dasi je bil pri zborovanju, ni bilo na izpregled. No, so nam ostali vsaj žepi nedotaknjeni ter ni bilo treba šteti svetlih kronic. Nas bo že drugič bolj stresel, o tem smo prepričani.

Odšli smo domov, a tam do maja najbrže ne bo več zborovanj, izvzemši uradno konferenco.

Starejši ne morejo in ne marajo, mlajši nečejo delati in se truditi, pa spimo lepo kakor krti.

Nekaj izjem je, a so le preredke. Za nekoliko se je stanje izboljšalo v zadnjih letih, a še vedno premalo. Zato naprej — ne nazaj, to bodi naša deviza.

Sizif.

LISTEK.

Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.

(Konec.)

Leta 1895.

I.

(Kratka vsebina: 1. Pesmarica. 2. Opera ali opereta. 3. Umrl mu sin. 4. Lega.)

Dragi Janko!

S svojimi zadnjimi skladbami nisem imel izgube — dobiček imam še dobiti od dolžnikov. Zdaj nameravam izdati „Cerkvene pesmi za šolsko mladino“ (z molitvami) v obliki „mašnih bukvic“. Nadejam se, da se bo dal narediti s to izdajo dober „Gešeft“.

Večkrat bi se lotil kake opere ali operete, toda teksta ni — kje ga dobiti? Veš kaj, loti se Ti, naredi libreto, saj „sva za to“, narediva kaj skupaj. Vem, da nimam obilo časa, toda pri dobrej volji, dalo bi se i to izvršiti. Odpiši mi, bi li bil voljan narediti mi libreto? Jaz upam vglasbiti kaj tacega — poskusiva!

Pust sem imel letos jako slab. V Devinu bilo je vse mrtvo, veselice nisem mogel prirediti, ker je mojej ljubki sopranistinji umrl oče, drugič imel sem i jaz smrt v hiši. Umrl mi je (za možganskim vnetjem) 5 leten dečko, tedaj dovolj ovir. Bil sem pač v Nabrežini pri „Veselici“ in za drugo veselico celo tam učil petje ter stvar vodil, ker se ondotni učitelj Tance ni mogel s tem baviti, kajti njemu je umrla nenadoma pa mati.

Vreme je tu — kakor letos povsod — skrajno slabo. Novic posebnih tu pa ni. Še vedno čakam — Gorico sicer — pa sem tu precej zadovoljen. Dasi poučuje učiteljica tudi italijanščino, vendar nam hoče Lega posili vriniti svojo šolo in vrtec. Gorje Devinu — zgubljen je za nas.

Kako pa Tebi?

Sprejmi srčen pozdrav od
udanega Ti
prijatelja

H. Volarič.

Devin 7./3. 95.

II.

(Kratka vsebina: Zadnji list. [Njegova „latinska“ maša].)

Dragi!

C. Glasbenika ne čitam, zato nisem vedel, da me je kdo v njem „pokadil“. Hvala Ti za opazko, prosim le takoj mi pošlji dot. številko, da bom vedel dotičnemu „kritikusu“ malo „odkaditi“ (kako originalno, jaz ono mašo, ki sem jo zložil že pred 14 leti, posojujem po vsem Primorskem, a ne mislim, da je cecilijanska, niti dobra, oni me pa prijema v javnem listu!!) Maše nimam, niti ne vem komu sem jo zadnjič posodil (bila je najmanj že od 15 organistov prepisana!), zato Ti je ne morem poslati. O priliki tedaj. Pošlji tudi dotično štv. Slovenca ali Naroda, kjer je popisana (ali bo) slavnost Pevsk. dr. v Ptuju (dne 4./8.) sem radoveden; jako mi vstrežeš. 18. t. m. grem v Kobarid, kjer priredimo veselico (z Mater. blagoslovom), zato ne grem k zavezi. Več v listu v kratkem, Srčen pozdrav! Vesele počitn.!

Tvoj

H. Volarič.

D. 9. 8. 95.

* * *

To so torej pisma, ki mi jih je pisal prijatelj „Drejec“, v kolikor so se mi ohranila. —

Ko o počitnicah l. 1895. dolgo nisem dobil nikakega odgovora od njega, sem pisal v tem oziru njegovi soprogi, ki mi je odgovorila tako-le:

Cenjeni gospod!

Vsa razburjena, polna misli in skrbi, vrhutega še strahu, se nisem niti zmislila, da bi komu pisala. Drejc je že 3 tedne v postelji, bolan za tifusom in je v zelo nevarnem položaju. Mrzlica je sicer pojenjala in upam, da pojde k boljšemu. Ako bi bilo kaj hujše. Vam že naznanim.

Srčen pozdrav obema.

Fr. Volarič.

Devin 19. 9. 95.

Toda dober teden kasneje dobim od gospe Franje Volaričeve tožno naznanilo, da je Drejec umrl.

In zdaj, malone po 14 letih, se je v Kobaridu vršila slavnost: odkritje spominske plošče in spomenika rajnemu H. Volariču. Tja je pohitelo vse, kar se čuti narodno in kar ljubi lepo slovensko pesem. „Narod, ki ceni svoje zaslužne može, dokazuje s tem svojo zavednost, svojo zrelost“ tako piše po vsej pravici „odsek za Volaričevo slavnost.“

Da se je učiteljstvo tolminskega okraja lažje udeležilo slavnosti, zato je c. kr. okrajni šolski svet v Tolminu storil hvalevredni sklep, da je bil dne 7. septembra šole prost dan. Tako je prav, saj je bil Volarič naša čast, naš ponos.

Slava njegovemu spominu!